13.698

(ad 7)

¶ Stephani Theglatij Archiepiſcopi Patracenſis ⁊ Epiſcopi
Torcellani Oratio de paſſione domini habita coram. S. D. N.
dño Innocentio diuina prouidentia pape. viij. in die Paſſionis
xx. menſis Aprilis Rome. M. cccc. xcij.

¶ Torcular calcaui ſolus ⁊ de gentibus non eſt vir mecum.
Eſa. xlviij.

Nullius diei celebritas eſt in dei eccleſia. P. B. que nos preſtan
tius ⁊ vehementius ac dignius ad cordis holocauſtum vituloſq;
labioꝝ noſtrorum deo maximo ⁊ clementiſſimo offerendum exci
tare cõmonereq; videatur. quã preſentis diei ſolennitas. in qua
nõ ſanguis hircorum aut vitulorum aut cinis vitule aſperſus: vt
olim in lege ad expiationem pro peccatis: ſed ſanguis Jeſu xp̃i
dñi nr̃i agni immaculati precioſiſſimus in ara crucis pro nobis
tranſgreſſoribus effuſus eſt. vt nos pditos in primo homine in
quo oẽs peccauerunt in ſe redimeret ⁊ patri optimo maximoq; re
conciliaret. De quo Apoſtolus: Chriſtus pro nobis mortuus eſt
mundũ in ſe reconcilians patri. Nã quid dignius q̃ digna de deo
ſentire. Quid preſtantius q̃ pie de vtraq; natura in xp̃o humana
ſcʒ ⁊ diuina credere. Quid glorioſius q̃ ipſius doctrine ⁊ ſanctoꝝ
apoſtoloꝝ veſtigijs inherere. ⁊ quid deniq; vtilius q̃ in verbo pre
dicatiõis eius verſari ⁊ in lege illius meditari die ac nocte. Ad id
enim pont. ſummus in regno militantis eccleſie in quo theſauri
regni celeſtis in quo ptãs ligandi ⁊ ſoluendi elargita fuit conſti-
tutus eſt. Ad id preſides eccleſiaꝝ ⁊ ep̃i omniſq; ſcriba doctus qui
de theſauro cordis ſui in regno celoꝝ noua ⁊ vetera proferre ha-
bet in paradiſo ſacrarũ ſcripturarũ poſiti ſunt vt operentur cuſto-
diãtq; ne puerſa hereticoꝝ dogmata ⁊ poetarũ figmenta philoſo
phorũq; verſutia ac tyrãnoꝝ velata malitia in ouile ouiũ intret
oueſq; mactet ⁊ pdat. Pro quo dñs per Hieremiã cõqueritur di
cens Propterea populus meus ductus eſt captiuus quia nõ ha
buit ſcientiã. Scientiam vtiq; verbi in quo eſt via veritas ⁊ vita.
Siquidẽ ex abundantia bone ⁊ integerrime vite ac ſcientie ſacer
dotum ſuppleri debet inopia populoꝝ in qbus maledictioni dei
ſubicitur qui opus dei negligenter exequitur. Tali enim abundã
tia veraq; doctrina dei ſtructura ⁊ dei edificatio creuit deiq; ⁊ ho
minis vera paſſio ſummis preconiis ⁊ laudibus ſublimata fuit iu
xta illud ſacrificiũ laudis honorificabit me ⁊ illic oſtendam iter
ſalutare dei. Quo in itinere. P. B. iamiã te iubente vt cernis po
ſiti ne execrationi diuine ſubiciamur conabimur ſanctitate tua

dñm orante pro imbecillitate virium nr̄aꝝ ſuſceptū opus accurate peragere. Uerꝫ cum hoc in loco ampliſſimo ⁊ ornatiſſimo aciementis tantoꝝ myſterioꝝ imagines in ara crucis iam ſummo cū ſtupore intuear ingenue fateor cū Apoſtolo Me nihil aliud ſcire q̄ꝫ xp̄m ⁊ hunc dei virtutem ⁊ dei ſapientiā cruci affixū. Quā ob rem cum omnis actio ⁊ operatio noſtra ab illo tantū proueniat rogemus illius bonitatem ⁊ ſapientiā vt ſuo lumine. ſuo ſplendore. ſua gr̄a ⁊ facundia ſic nos repleat qd̾ tua clementia audiente mirabilia de paſſione ⁊ gloria ſua nobiſqꝫ vtilia enarrare poſſimus. Sed vt id celerius ⁊ copioſius aſſequi valeamus cum ad omniū gr̄arum fontem huberrimū virginis matris accedere nō liceat qñ nimia amaritudine hodie repleta ſit ad ſignum victorie ⁊ glorie noſtre conuerſi: humili piaqꝫ ac lachrymoſa voce cum iuſtorū eccleſia dicemus: O Crux aue ſpes vnica ⁊c.

¶ Etſi valde difficile ſit. P. B. ita eruditam aut gratia ſpiritus repletam inuenire animā que myſteria dominice paſſionis a torculari compreſſa digne colligere ⁊ accōmodate fructuoſeqꝫ aſtantibus deguſtāda preſtare valeat. tamen pro paruitate anime noſtre myſteria ipſa prout a fontibus ſaluatoris emanauerint: nouo quadā ⁊ ſpiritali intellectu ab ipſo torculari Cyatho quantulo noſtro ſic ſuſcipere accurabimus qd̾ clare aſtantibus pſuaſum iri poterit: Torcular typū are in qua Chriſtus Pont. Maximus ſemel deo patri hoſtia oblatus eſt tenere. Nec minus nouā agni ſponſam fidei tue cōmiſſam que in crucis ara de latere illius dormientis aſſumpta fuit ſignificare. Ac etiam dignius ⁊ preclarius dei verbum ⁊ gladium ſpiritus penetrans vſque ad anime ⁊ ſpiritus diuiſionem demonſtrare. Quapropter ne ab inſtituta breuitate diſcedere videamur omiſſis perſuaſibilibus humane ſapientie verbis ⁊ ſuſcepta tantū oſtenſione ſpiritus ⁊ uirtutis illius dilecti quo innixa anima noſtra erepta de laqueo venantium ſecum peſſulum in cruce hodie elegit. Dicēdum nobis erit de ipſius immolationis Chriſti cōueniētia. neceſſitate. vtilitateqꝫ in quibus ipſius paſſionis myſteria ⁊ ſacramenta prout ſpiritus ipſe ſanctꝰ dictauerit perquiremus. Deinde quia in tanto opere peragendo virum minime fuiſſe Propheta ipſe aſſeruit quāta qualiſqꝫ fuerit mulieris virginis matris doloris ſuſceptio ⁊ cooperatio demōſtrare curabimꝰ. Poſtremo vero q̄ꝫ puram ⁊ aſſiduā cuiuſqꝫ pon

D 30029 389

tificis Maximi ⁊ fidelium imitationem eſſe oporteat mirifice in
medium adducemus. At vero. ¶P. B. quoniam ex progreſſu ora
tionis noſtre impiorum falſa dogmata ⁊ multorum hereticorum
munimenta ⁊ arces in quibus extollunt ſe aduerſum ſcientiam
dei deſtruere pulcherrime veniunt ſi pro conuenientia ⁊ neceſſita
te acerbiſſime paſſionis in Chriſto demonſtanda originem digni
tatemqꝫ humane nature in primo homine Adam conſiderare vo
luerimus haud alienum a re noſtra extare credimus. Nam ſi au
ctoris maieſtatem. ſi angelorum preſtantiam. ſi locum. ſi ſublimi
tatem. ſi altitudinem vnde ipſi ſua culpa corruerunt ante mentis
noſtre oculos ponemus. ¶Profecto ipſius hominis qui ad ipſorū
angelorum ruinam reſtaurandam creatus erat. tum dignitatem
tum lapſum. tum etiam conuenientiam ⁊ neceſſitatem paſſionis
in Chriſto in qua hominem ipſum dire mortis plaga confoſſum
totum ſanum reddidit claro intuitu inſpicere fas erit. Non enim
facile eſſe potuit aut leue quod manus ſacrata cōfinxit. celeſtiſqꝫ
flatus in vitalem ſubſtantiam animauit. ac ei poteſtatem ſuam
in omnem mundi fabricam tradidit. Uerum vt digne poſt creato
rem originali mundo preeſſe poſſet: eundem in originali iuſtitia
lucidiſſimum. prudentia. conſilio ⁊ ratione munitum plenū atqꝫ
perfectum effecit vt in ſe dignitatem haberet qua precelleret. ⁊ po
teſtatem qua cunctis animantibus imperaret: ſoliqꝫ ſeruiret illi
a quo ei cuncta ſubiecta fuerant vt imperaret mundo ſeruiret deo
creatorem ſuſcipetet. creaturam vero ſibi ſeruire compelleret. tan
tumqꝫ ſubiectionis in ſe inlelligeret domino debere quātum ipſe
a creatura exigere vellet: habens in propria poteſtate obedientiā
⁊ contemptum. Obedientiam qua viueret. Contemptum quo di
gne pro meritis interiret. Unde ſequutum eſt vt contemnendo
in mortem inciderit qui obediendo viuere potuiſſet. Sicqꝫ pote
ſtatem conceſſam proh dolor dum in contemptum protulit ⁊ vi
te priuilegium perdidit ⁊ dure mortis ſententiam ſibi ⁊ poſteris
omnibus acquiſiuit. Et ita factum eſt ¶Patres Clementiſſimi qđ
malum in quo homo gratia denudatus ſua culpa ſpiraculum vi
te ſecundum carnem amiſit: Spiritum ſcilicet eius qui dixit:
Ego ſum vita diſſolui non poſſet niſi vis illius dicti. Terra es
⁊ in terram reuerteris aſſumptione ineffabili deſtruereretur car
ne mortali a viuificante omnia verbo aſſumpta. vt cum caro eius
fieret qui vere immortalis eſt: immortalitate illius participaret
Unde qui dixit. Et verbum caro factum eſt ex parte

maxime corrupta: ⁊ unione verbi viuificata totius reparationem
ſignificare voluit. Sic enim facilius et magnitudo vulneris et
remedij uis cōſpicitur: ſic egrotans ⁊ medicus. Sic quod lapſum
mortem eſt ⁊ qui a morte in vitam ſuſcitat: quod corruptum eſt ⁊
corruptionis expulſor: ſic quod mors ſuperauit ⁊ qui mortem vicit
ſic quod vita priuatum eſt. Et qui vitam largitur quaſi oculis cer
nitur. Siquidem et in carne filium dei veniſſe nō dixit: ſed carnē
factum fuiſſe nequis habitudine. Sicut in prophetas ⁊ in cete-
ros ſctōs veniſſe ipm. Sed vere carnem ideſt hominē factum eſſe
arbitretur: de quo propheta ⁊ homo eſt: ⁊ quis cognoſcet eum Et
propterea etiam deus eſt ſecundū naturā in carne et cum carne.
Propriā enim illam ſibi fecit: et tamen aliud preter illam intel
ligitur ⁊ in ipſa ⁊ cum ipſa: prout Eſaias aſſeruit adoratur. Uiri
ſublimes inquit ad te tranſibunt ⁊ tui erūt ſerui ⁊ poſt te ſequē-
tur. Uincti manicis te adorabunt: teqꝫ deprecabūtur quoniā tan
tum in te deus eſt ⁊ non eſt deus preter te. Ecce deum dixit eſſe
in ipſo nō diſſeperans a deo carnem ideſt hominem. Et rurſum
nō eſſe alium deum preter ipſum cōfirmauit: coniungens verbo
templum de virgine aſſumptum ut eius proprium. Unus enim
ex ambobus xp̄s eſt: quem hodie tam impie tā crudeliter tā im-
maniter perfidi: iniqui: immaneſqꝫ iudei crucifixerunt. ad quorū
ingratitudinem: maliciam ⁊ proterviam detegendā. Multorūqꝫ
Hereticorum errores deſtruendos. In quibus alij vnam in xp̄o
naturam. Alij vero non veram ⁊ in ipſo carnem. Alij cum nō vere
paſſum. Multaqꝫ alia peruerſa confinxerūt. Hec noſtra a remo-
tis perquirere voluimus ut cognita vtriuſqꝫ nature in xp̄o verita
te neceſſitateqꝫ facilius digniuſqꝫ paſſionis myſteriū capiamus.
Quandoquidem ⁊ prouidentia miſericordie dei diſpoſitionē ha-
bens precunti mundo in nouiſſimis temporibus ſubuenire ſic ſa
lutem omnium prefiniut in xp̄o vt concluſis omnibus ſub pecca
to omnium miſereretur. Deficiente enim vbiqꝫ iuſtitia mundoqꝫ
ex toto inuana ⁊ maligna prolapſo. Tunc placuit altiſſimo pro
abolendis hominum peccatis ſacramentum remiſſionis afferri:
quando nemo potarat de ſuis meritis gloriari. Hoc eſt illud ſa-
cramentum a ſeculis abſconditum pro quo quondam beatiſſimo
Patriarche Abrahe innumerabilis fuerat promiſſa ſucceſſio. nō
carnis ſemine: ſed fidei fecunditate generanda. Et ideo ſtellarū
multitudini comperata vt ab omnibus non terrena: ſed celeſtis
progenies ſperaretur. Ob quam rem xp̄s noſter ſecundus Adam
ex eo nominatur qd̄ per noſtre nature cōmunitatem nos omnes

gloꝛia ⁊ immoꝛtalitate: per crucis lignum ita locupletauerit ſicut
contra moꝛte ac vituperatione omnes pꝛimus Adam a fructu li-
gni ditauerat. Et ſicut Adam in omnibus oꝛiginis pꝛopagatione
ſub abundantia delicti habitauit. Sic verbum caro factum ſubli
me quodam releuans myſterium ſub gratie plenitudine in omni
bus per aſſumptionem unius habitauit. Et cum vnus qui ſecun
dum carnem pꝛedeſtinatus erat filius Dauid. dei filius in virtu-
te ſcd̄m ſpiritum ſanctificationis diffinitur: ad vniuerſum genus
humanum hec dignitas diffunditur : quoniam per unum gene-
ris noſtri ad nos quoqꝫ illud maximum peruenit : ⁊ ſingulare pri
uilegium quo dicitur. Ego dixi dij eſtis: et filii excelſi omnes. Et
hoc quia natura noſtra que in Adam ſub diaboli poteſtate conſti
tuta erat in Chꝛiſto ſeruiens: vera libertate donata eſt. Ad vnio-
nem miſticam illius aſcendens qui ſerui foꝛmam induit. Induit
inquā decoꝛem ⁊ foꝛtitudinem ⁊ pꝛecinxit ſe virtute. In qua non
angelos: ſed ſemen Abꝛahe appꝛehendit : vnde debuit per omnia
fratribus aſſimulari ita qd̄ in ſeruitutem natura deſcendens ipſe
nihil acquireret: ſed ſeipſum nobis dono afferret. Ut ꝑ ſeruitutē
ſuā nos liberaret: per moꝛtē ſuā nos redimeret: ⁊ per paupertatē
ſuā nos ditaret. Idcirco ſpeculatoꝛes qui celeſtia digna perquiri-
tis. O montes excelſi qui terrena in pondere ⁊ mēſura crucis xp̄i
appenditis: nihil apud nos loci cogitatiōes habeāt impioꝛuꝫ: nec
integritatē ſane intelligentie: aut Iudaica offenſio : aut gentilis
coꝛꝛumpat irriſio. Ut qd̄ non ſolū pꝛo nobis humiliter : ſed etiam
ſublimiter geſtū eſt: aut ſcd̄m hominē impoſſibile: aut ſcd̄m deuꝫ
videatur indignū. Utrunqꝫ aūt recipi. vtrunqꝫ cōuenit credi. quia
nemo hominem poteſt niſi in vtroqꝫ ſaluari. Sicut ex pꝛemiſſis
clare accipere poſſumus. Iuſtus enim et miſericoꝛs deus non ſic
munere ſue voluntatis eſt vſus: vt ad reparationem noſtram ſo-
lam potentiam ſue benignitatis exerceret. Sed quia conſequens
erat quod homo faciens peccatum ſeruus eſſet peccati. Iuſtitia ⁊
non potentia in tanto opere perficiendo vſus eſt. Et quod homo
per ſe ratione infinite culpe ſoluere non poterat: in perſona illius
qui omnia ex nihilo creauit aſſumptus omnia que debebat ſoluit
egit. fecit. ⁊ cōpleuit. Sic. n. medicina egris: ſic recōciliatio reis. ſic
redēptio eſt impēſa captiuis: vt ꝯdēpnatiōis iuſte ſententia iuſto
liberatoꝛis ope ſolueretur. O mirā ⁊ ineffabilē medici nr̄i medelā
quā colirio pꝛopꝛii immaclāti ſanguinis fecit. In qua vere lāguo-
res nr̄os tulit ⁊ doloꝛes in ſe poꝛtauit. O ſapiētiſſimā ⁊ incōpara
bilē recōciliatoꝛis nr̄i inuētionē in qua ⁊ terra bn̄dicta ⁊ captiui-

tas Jacob redēpta:⁊ plebis ſue iniqtas remiſſa fuit· O ſacratiſſi/
mā ⁊ inenarrabilē redēptoris nr̄i ſalutionē:de qua ſcribitur· Re
dēptionē miſit dn̄s pplō ſuo·qs talia legit·qs ſimilia audiuit· qs
p̄ſtātiora digniora qȝ vidit·extollat ſuis laudibꝰ ſapiētes ſuos fa/
buloſa grecia:ſummiſqȝ p̄conijſ liberatores ſuos p̄dicet vana gēti
litas·⁊ deniqȝ Judeoꝝ ſupſticioſa loquacitas·ſuos ſaluatores in
mediū adducat quoniā illoꝝ omniū impfecta opatio in cōpatiōe
redēptoris nr̄i q omnia ad pfectū duxit erit tāq̄ȝ arena exigua· nā
bonū ex ꝯPhilo·ſentētia q̄to cōius tāto meliꝰ ac p̄ſtātiꝰ· ſic cōtra
malū q̄to diffuſiꝰ eo deteriꝰ ⁊ turpiꝰ·Sȝ malū originalis peccati
extēſiue ⁊ actualis intēſiue ſic diffuſuȝ⁊ propagatū in tota hūani
generis maſſa erat qd̄ nēo hōim etiā iuſtoꝝ nec ſctōꝝ angeloꝝ nec
virtutū ſupnaꝝ dicere poterat aliqd eſſe ſuū ad opꝰ originalis iu/
ſtitie ſic reparādū vt omnia ſuū propriū finē obtinerēt : donec ille
q ſolꝰ natura bonꝰ erat ſe nobis cōicabilē ⁊ viſibilē p̄buit ⁊ ſuas
delicias oſ̄ideret eē cū filijs hōim quoſ vane ꝯſtituiſſet niſi redimi
poſt peccatū profuiſſet·De quo ꝯProphā clamabat · Nūqd vane
ꝯſtituiſti filios hōim·quaſi dicat minime·Nūqdē nec natura ipa
qcq̄ȝ fruſtra agat·A fortiori nec ipſe nature dn̄s· Unde ſanctiſſimꝰ
huius ſedis ⁊ immaculate legis paſtor Gregorius· Magnifico il
lo ſpirito quo repletus erat voce eccleſie intonuit · O certe neceſſa
riū Ade peccatū qd̄ xp̄i morte deletū eſt·neceſſariū dixit ex ſuppo/
ſitione·ſ·qua debebat xp̄s pati·nec miꝝ·qa vt Ambroſius diceret·
Nō eſt inuentus inter hōies aliqs quo ipſe poſſet impleri niſi leo
de tribu Juda qui apperuit librū ⁊ ſoluit ſignacula implēdo in ſe
oēm iuſtitiā hūilitatē·ſ·in qua nō ſolū aditū ꝯParadiſi redēptio/
nem a peccato·a pena·a culpa·a diabolo· veꝝ etiā ſublimiorē glo
rie ⁊ filioꝝ adoptionē meruit nobis per mortis ⁊ paſſiōis ſue tole
rantiā que p precedētia nō meruerat · Humilitas ergo paſſionis
meritū fuit exaltatiōis·⁊ exaltatio hūilitatis premiū· in qua etiā
aſſecutus eſt ex ſentētia Apoſtoli nomē qd̄ eſt ſup oē nomē·quod
vtiqȝ nomē vt deus ac dei filiꝰ ab eterno p naturā habuit· Et hō
factꝰ p grām ex tpe in quo quidē nomine ſolꝰ ſaluator mūdi dici
promeruit·ſoluſqȝ redēptor hr̄e· Cuiꝰ propriū eſt rem ſuā iuſto re
cuperare precio·Et niſi paſſio daretur id quod antea iuſte titulo
trāſgreſſiōis in adā amiſſuȝ erat iuſto p̄cio recupari minime poſſȝ
qppe teꝰ iure primeuo ⁊ naturali ac titulo creatiōis dn̄iū huiꝰ me
dic regiōis ſeu incolatꝰ primo hōi cōmiſſuȝ vt propriū pretēdebat
Sathā vero ex aduerſo iure ꝯſtitutōis ac titulo trāſgreſſiōis quo
princeps ⁊ caput impiorūȝ factus erat eiuſmodi dn̄ium vi et dolo

rapuit·inuaſit·⁊ ſue tyrãnidi vendicauit· Nam ſi alia via q̃ paſ-
ſionis id actum fuiſſet non redemptoris ſed liberatoris nomen·ce
teris etiam cõmune meruiſſet· Ideo Apoſtolus ſuis aſſerebat He
breis: Decebat eũ per paſſionẽ ꝯſumari· In qua patres opt·caput
ſpũalis ⁊ nõ carnalis·celeſtis ⁊ nõ terrene·rõnalis ⁊ non anima-
lis·eccleſie noſtre ſancte Regalis catholice ⁊ Apoſtolice quod an
tea per carnalem terrenam ⁊ animalem impiorum eccleſiam · de
iectum·proſtratum · conculcatumqꝫ fuerat: hodie in Chriſto qui
eſt homuſios:cuius proprium erat tam durum torcular calcari ad
gradum poteſtatis dignitatis ⁊ preeminentie dignioris ac preſtã
tioris reſtitui·exaltari·extolli ⁊ decorari obtinuit· Uerum ⁊ Chri-
ſti caput deus eſt· Chriſtus vero ipſius eccleſie magne· Pro qua
dixit: In eccleſia magna laudabo te· Cuius corpꝰ nos ſumus qui
bus dedit per lauacrum regenerationis ⁊ ſacramentum corpo-
ris ⁊ ſanguinis ſui poteſtatem filios dei fieri· Aplũs hoc dicit Et
q̃ampla ſit huius eccleſie magnitudo verba illa indicant que de
principibus ſuis ſuper omnem terram conſtitutis aſſeruntur:qui
bus dicitur In omnem terram exiuit ſonus predicationis eorum
⁊ in fines orbis terre verba poteſtatis ⁊ principatus illorum· Et
alibi Omnes gentes quaſcunqꝫ feciſti venient ⁊ adorabunt corã
te domine aut iuſtitiã punientem·aut miſericordiã premia largiẽ
tem· Et iterum Poſtula a me ⁊ dabo tibi gẽtes hereditatem tuã
⁊ poſſeſſionem tuam in terminos terre· Sed quomodo hmõi ca-
put exaltauerit·dicat Propheta De torrente in via bibit· huma
nas·ſ·miſerias ⁊ paſſiones per triginta ⁊ amplius annos ſuſtinẽ
do ⁊ propterea per crucis mortem exaltauit caput·neqꝫ enim ali-
ter exaltari potuiſſet qui ſecundum diuinitatem altiſſimus eſt ⁊
vbi exaltari amplius poſſit nihil eſt· Quas ob res· P·B· cũ iam
ſatis pro tanta tẽporis anguſtia de cõueniẽtia·vtilitate·neceſſita
teqꝫ ipſius paſſiõis indixerimus qđ reliquũ eſt in myſterijs ipſius
paucis proſequemur Nam Legiſdator ⁊ magiſter noſter Chriſtꝰ
ſciens omnia que uentura erant ſuper eum ⁊ illa adimplere cu-
piens cũ iam diſcipulos doctrina ſua illuminaſſet ⁊ ad veritatẽ
rectamqꝫ viuendi diſciplinam pro mundi innouatiõe inſtituiſſet
ac deniqꝫ ſpiritalem eis gratiam ⁊ benedictionem paternã polli-
citus fuiſſet paſſionis tempus explere cupiens nec mortẽ pro om
nibus reformidans:e domo vbi diuina myſteria peregerat agni:
qui decima die aſſumebatur ex lege vt quartadecima hoſtia fie-
ret egreſſus eſt· Equidem Chriſti paſſio in vetere teſtamento per
figuras ſignificata ⁊ enigmata in nouo veraciter hac die adimple

ta fuiſt· ibi eniin xp̄s monſtratur· hic imolatur· ibi ſignificatur hic
ſacrificatur· ibi deniqꝫ agni immolatio narratur hic vero xp̄i paſ-
ſio predicatur· Sed quo iuerit dices· modo audiſti: trans torrentē
cedrū vbi erat hortus in quē introiuit ipſe ⁊ diſcipuli eius· Aduer
tite verbū vos q̄ eſtis in ſpecula poſiti ⁊ ab horto vna cū diſcipu-
lis fructus vite colligite· Hortū introiuit· ſed cur· vt euelleret inq̄
ac deſtrueret vetera ⁊ reedificaret noua· pro q̄bus dixerat Ecce no
ua facio omnia· Hortū introiuit· vt faciliꝰ a proditore qui ſciebat
locū inueniri poſſet· Sꝫ hortū introiuit vt paſſionis ſue myſteria
ab horto inchoaret· Siquidē ⁊ hortus erat paradiſi locū deſignās
Ad priſtinū ergo omnia redire oportebat vt quemadmodū maloꝝ
omniū cauſa in paradiſo initiū habuerat ſic in horto xp̄i paſſio in
ciperet· per quā a malis omnibus liberati via gratie ad excellētio
rem gradum iuſtitie reſtituti eſſemus vnde lex gratie dici poſſet.
Verum vt ſciremꝰ quales ad ordinē dignitatemqꝫ Apoſtolatus
pro regimine vniuerſalis eccleſie vocādi eſſent ⁊ illic cum diſcipu
lis tantū quos ſciebat eſſe preſbyteros hoc eſt ſapiētes introiuit
vt quos predeſtinauerat pro patribus principatum orbis tenere
antea iuſtificaret· iuſtificatos illuminaret· illuminatos ſuper fir
mā petram operibus fidei ſolidaret quod factum eſt· O Regale
ſacerdotium quando in agonia prolixius orando ſudor eius factꝰ
eſt ſicut gutte ſanguinis decurrētis ad terram· Animaduertite er
go hoc in loco myſterium obſecro· aduertite inquā ſacramentum
inſpicite oculis cordis· conſiderate· imbibite tante miſeratōnis ac
pietatis indicium q̄d ſanguineus ſudor· agonie dolor· ⁊ orationis
prolixitas ante pietatis noſtre ſpeculum ad noſtrā doctrinā qui
veri paſtoris officium gerimus poſuit ⁊ in ſtatera cordis vna me
cum tanti igniti amoris precium appendite· quoniam in talium
contemplatiōe cum ꝓpheta· Repleta eſt malis ipſius anima
mea dū in his in pace poſita eſt amaritudo mea amariſſima· quā
ex vtero illius matris ꝯtraxi que in paradiſo concepit dolorem vt
hoc in horto etiā nr̄am parturiret iniquitatē a qua tāti beneficij
liuore liberi fuimꝰ· Vex q̄ tunc emūdata nr̄a iniq̄tate ⁊ fidei ſue
eternitate ꝯcepta exultabat vt gigās fortiſſimꝰ ad currendā hanc
viā nr̄e redemptionis· Cum primū vt viator in compreſſore ſigna
dari futuri certaminis conſpiceret induit pro thorace iuſtitiam
⁊ pro galea iudicium certum pro ſcuto vero inſuperabilem equi-
tatē vt talibꝰ armis ⁊ triſtitiā ⁊ dolorē timoremqꝫ in ſe pro ſuis mē
bris ſuparet noſqꝫ inſtrueret quo itinere in aduerſis progrediēdū
extaret· ne tentatio nos ſuperaret ipſo dicente Vigilate ⁊ orate vt

non intretis in tentationem. Et Petro. Ego pro te rogaui Pe-
tre ut non deficiat fides tua quam vtiqꝫ confeſſus es dicens: Tu
es xp̄s filius dei uiui: ⁊ tu aliquando cum operatiões tante fidei
contrarias proſpexeris conuerſus confirma fratres tuos quoniã
tui operis eſt omnes mea iuſtitia ⁊ doctrina firmare. deuios re-
ducere. errantes corrigere ⁊ Reges terre in compedibus auctori-
tatis ⁊ poteſtatis diuine legis noſtre in qua data eſt mihi omnis
poteſtas in Celo ⁊ in Terra: ac nobiles eorum iu manicis ferre-
is recti iudicij ligare. O vtinã nos ſic ſemper aut aliquãdo confir
maret Petrus qđ in fide ſtabiles ⁊ in opere vehementes inueni
ri poſſemus. Quoniã hoc a nobis tantũ expoſcere uidetur Chri-
ſtus cuius mens licet in culmine ſemper omniũ fuerit virtutem
ac perſeuerantiã tum orationis tum agonie quod Regnũ mortis
ſuperaret. Tamẽ iminẽte trãſitu mortis id extrinſicus ſignis ſen
ſibilibus produxit quod antea ab inſtanti conceptiõis ſue in ute
ro virginis intrinſecus in mente reconditũ habuerat quod vtiqꝫ
conueniẽs fuit. Nam ſicut ſudor ipſe ſanguineus corporis ſignũ
extitit omnẽ humanã ſuperans rationẽ. Ita agonia corporis cõ-
prehenſionem totius ſuperat creatura. Unde Aurelius noſter ſi-
gnum eſſe dixit. Quod de toto corpore quod eſt eccleſia martyruꝫ
paſſiões emanarẽt. Qua de re vt multa myſteria paucis conclu-
damus cõſideremus iterũ que mala homini ex pctõ prouenerunt
⁊ inde ⁊ doloris ⁊ ſudoris ⁊ oratiõis vim et virtutẽ ſuſcipe phas
erit. Peccato enim dei bonitas offenditur: ipſius ira prouocatur
imago illius in anima deturpatur: gratia deſtruitur ⁊ pena eter-
na acquiritur. Ideo in his tantũ aſſumpſit doloris quantũ perfe
cta requirebat iuſtitia quantũqꝫ ipſe iuſtus erat ita ut ſecundum
naturaꝫ paſſibilem exceſſus doloris exceſſui rectitudinis iuſtitie
ſempiterne que ipſe erat Meſias in lege promiſſus reſponderet.
Quãquidẽ rectitudinẽ pro humãe capacitatis noſtre ſuſceptione
ſatis cõſiderare poſſumus ſi ip̄m redẽptorẽ noſtrũ dei filiũ ſi pa-
cis mediatorẽ. ſi ſpõſum animarũ. ſi Regni gratie reſtauratorem
ſi ſaluandorũ redẽptorẽ. Et ſi deniqꝫ damnatorũ punitorẽ crede-
re voluerimus. De quo Eſaias. Niſi credideritis nõ intelligetis.
Orauit igitur Job noſter vere pro nobis dolẽs in cõprehẽſore vt
viator noſtri itineris ſimplex ⁊ rectus ac timẽs deũ ⁊ ꝑmanẽs in
innocẽtia ſua: quia nõ eſt inuẽtus dolus in ore eiꝰ. Omnia. n. que
hominis erãt aſſumpſit preter peccatũ vt in ſe cãm hominis aſſu
mẽs p̄ris iniuriã deleret. Orauit qđ ſuis vinculis vincula noſtre
prauitatis diſrũperet. orauit qđ ſue virginee carnis nuditate quã

ꝓ nobis incruce extenderet anime nr̃e nuditatẽ charitate veſti
ret: ſpe erigeret ⁊ fide animaret· orauit: ut ſe proprio pro nobis ve
ſtimento exuens veterẽ hominẽ cũ actibus ſuis a nobis exueret:
⁊ nouũ qui ſcd̃m deũ creatꝰ ẽ in iuſtitia: ſanctitate ⁊ veritate indu
eret· De quo Aplũs· Qui in xp̃o baptizati eſtis xp̃m induiſtis· Sꝫ
prolixius orauit ⁊ in agonia factus eſt in qua quidẽ ſenſus relu
ctantiã rationi ſubiecit ut nouũ regnum ⁊ eccleſie ſueqꝫ ſedis ca-
tholice ⁊ apoſtolice ſemẽ ſuꝑ omnia regna mundi in orbẽ cõſtitu
eret ⁊ diffunderet: Tantũ ceteris ꝓ̃ſtantius ac dignꝰ quãtũ ꝑ ce
teris ipſe nomẽ hereditauit qḋ eſt ſuꝑ oẽ nomẽ· Et qñtũ ſemen
dei ⁊ lex dñi irreꝑ̃henſibilis ⁊ immaculata cõuertẽs animas ſapi
entiã preſtãs paruulis: ſemẽ ⁊ legẽ ſerui proprio carẽs fine prece-
dit quantũqꝫ maieſtas ⁊ dignitas dei hominis: maieſtatem ⁊ di
gnitatẽ puri ⁊ in proximo ruituri hominis ãñcedit· Ac etiã quãtũ
ſedes dei ſedẽ hominis: quantumqꝫ thronus dei thronũ hominis
ipſo iure ꝑ̃ire dinoſcitur· De quo ꝓ Propheta· Thronus eiꝰ deꝰ in
ſeculũ ſeculi: virga equitatis: virga regni tui· Et de ſede etiã ⁊ ſe-
des eiꝰ ſicut ſol in ꝯſpectu meo ⁊ ſicut luna ꝑfecta in eternũ ⁊ te-
ſtis in celo fidelis qui ẽ ipſe xp̃s· De quo Daniel· In diebus illis
ſuſcitabit dñs Celi Regẽ qui in eternũ nõ cõmouebitur: ⁊ Regnũ
eius pplõ alteri· ſ· quã xp̃iano nõ dabitur ⁊ ꝑcutiet: ⁊ cõteret uni-
uerſa Regna: ⁊ ipſius ſoliũ ſtabit in eternũ: Et deniqꝫ ſic hoc in lo
co orauit: ſic torcular ſui cordis calcauit: ſic etiã amorẽ ſue diuin e
mẽtis cõpreſſit qḋ ſuo ſudore: ſuo ſanguine: ſuis lachrimis: ſua tri
ſtitia: ſuo dolore: ſua uirtute: ſuo amore totũ corpꝰ ipſiꝰ regni eccle
ſie in ſe ad tãtã ꝓ̃ſtantiã innouaret: illũinaret: ꝑficeret· ⁊ in ſui ce-
leſtis regni eternitate a ſclõ in ſeculũ aſcriberet ⁊ ſublimaret· Ac
gloria vere reſurrectiõis inſigniret· quoniã ⁊ q ꝑ̃ibãt ⁊ qui ſeque-
bãtur clamabãt· Oſanna bñdictꝰ q venit in nomine dñi· Idcirco
hos in qbꝰ ⁊ regale ſacerdotiũ ⁊ gẽs ſctã ⁊ pplũs acqſitiõis ipſiꝰ
eterni regni poſiti ſunt recta mẽte ad nr̃aꝫ doctrinã ingratitudi-
nẽqꝫ detegẽdã in omnibꝰ ꝯſiderare poſſumꝰ q̃ maxima myſteria
in orto pro tãto regno nobis acqrendo fcã fuerint· gr̃a ⁊ bonitate
ipſiꝰ dei nr̃i tãtũ· Sigdẽ ⁊ in ꝑadiſo vt diximꝰ primꝰ hõ regnum
mũdi amiſerat in quo opꝰ diec̃ totiꝰ creatiõis ſe principi tenebraꝝ
ſubiciẽdo deturpauerat· Ut ſcd̃s hõ id totũ in orto in domo Anne
Caiphe· ꝓ Pilati· Herodis ⁊ loco ꝑ̃torij ⁊ Caluarie qḋ eſt caput ⁊
mũdaret ⁊ innouaret ac in ſe totũ redimeret· Nã ⁊ nouus iſte hõ
venit in mũdũ q nouũ ⁊ veterẽ ꝯdidit mundũ· exiuit a pr̃e ⁊ vẽit
in mũdũ vt de immũdo faceret mũdũ q illũinat oẽm hominẽ ve-
nientẽ in hũc mundũ· Sꝫ quõ venit q vbiqꝫ eſt ⁊ q in mũdo erat
⁊ mundꝰ ꝑ ipſm factꝰ eſt quõ etiã a pr̃e exiuit q a pr̃e nũq̃ receſſit

ſã dixim⁹. Sꝫ venire dei apparere eſt ⁊ qñ ſe oñdit tūc exire ⁊ veni
re uidetur. De quo etiã ſcriptū eſt. Hic eſt deus nr̄ ⁊ nõ extimabi
tur ali⁹ ad eū q adinuẽit oẽꝫ viã ſciẽtie. Poſt hec in terris viſus
eſt ⁊ cū hoīb⁹ ꝯuerſat⁹ eſt. Uiſus eſt .n. ꝑ hūanitatẽ q videri non
poterat ꝑ diuinitatẽ: qa nemo deū vidit vnq̃. Qua qdẽ cū huma
nitate illō prophete p̄ri repetẽs. Uolūtarie ſacrificabo tibi. Ultro
prout mō Leuitis legẽtib⁹ audiuim⁹. Se querẽtib⁹ obtulit dicens
Quẽ queritis. Ultro dixi. qa nõ inuit⁹ in periculū incidit. ne ſapiẽ
tes gẽtiū leuitati ſue redeãt ſcãdalū crucẽ faciẽtes. ne eleuato ſuꝑ
cilio iudei quoqꝫ xp̄i vires ſuꝑaſſe credat. Interrogat vero quem
querūt. nõ qa ignonaret ſꝫ vt eos uel ſic argueret qd ip̄m ꝯgnoſce
re minime poterãt ⁊ nos doceret capi nõ poſſe niſi vltro ſe queren
tib⁹ offeret. Et ne miniſtros iudeoꝝ ipſuꝫ q quottidie docebat in
tẽplo quo oẽs iudei ꝯueniūt nõ ꝯgnouiſſe crederem⁹. Ex cõpoſito
euãgeliſta diſcipulū proditorẽ cū illis fuiſſe aſſeruit. Qui etiã faci
bus ⁊ lãternis muniti erãt. Quibuſquidẽ r̄ndẽtib⁹ ſe Jeſum Na
zarenū querere vt apte ſe nollẽtẽ nõ poſſe ab illis ꝯgnoſci demon
ſtrauit Ego ſuꝫ ait. Quo ſermõe mitiſſimo ꝑcuſſi ꝑterritiqꝫ abier̄t
retrorſuꝫ ⁊ ceciderūt in terrã. ⁊ ita apti⁹ oñdit illoꝝ cateruã ꝯ virtu
tẽ ſuã ſi nollet minime aliquid potuiſſe. Hinc re ipſa didicim⁹ q̃ꝫ
horribile ſit verbū dei iratū ſentire. De quo Pſalm⁹. Tu terribi-
lis es ⁊ quis reſiſtet tibi ab ira tua cui⁹ iniqui gentis Judaice ca-
ſum Jeremias inter eos deflens ſic exprimit Cecidit dom⁹ iſrael
nõ eſt qui excitabit eã. Heu q̃ꝫ multi ex nr̄is etiã quottidie a fru-
ctib⁹ vere fidei xp̄i auerſi ⁊ dignitatis ſue obliti retrorſum cadūt
Imago .n. caſus ille fuit omniū qui xp̄o aduerſatur quib⁹ omni-
no terribilis imminet caſus Sꝫ cū iteꝝ atqꝫ iteꝝ ſe eſſe quẽ quere
rẽt dixiſſent quaſi eos ignauie accuſans ſubiūxit Dixi vobis quia
ego ſuꝫ: ac ſi dixiſſꝫ capite ergo me vt ꝑtãs tenebraꝝ que in uobis
viget ꝑ me deſtruatur qui ſū vera lux mūdi Qñquidẽ vt bonū de
cet paſtorẽ animã meã pro ouib⁹ meis dare feſtino. Ueꝝ o frenetí
ci ſinite hos meos diſciplõs abire quoniã mei ſoli⁹ ẽ redẽptio In
qua iudex viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ ꝯſtitut⁹ meis imperiū ſine fine dabo
Uobis vero cū principib⁹ vr̄is eterni ſupplicij cruciat⁹ ſoli⁹ .n. illi⁹
eſt qui ex uiuo pr̄e ẽ pro omniū vita carnem tradere ſuã. igitur ſe
mouit a ꝑiculo dn̄s diſciplõs ñ ignorãs ad ſe ſolū op⁹ ſalutis nr̄e
ꝑtinere. regnãtis porro ⁊ nõ ſeruiẽtis op⁹ tã ſingule ẽ. Juſſit ẽt vt
ſinerẽt abire diſciplõs vt impleretur ſermo quẽ dixit. quos dediſti
mihi ñ ꝑdidi ex eis quẽq̃ꝫ qd etiã de poſteriorib⁹ dictū intelligitur
Nã qd paucis factū ẽ quõ in plurib⁹ negligetur. ⁊ qui tã paucoꝝ
in tali tp̄e inter carnifices curã habuit quõ innumerabiles fide-
les in pr̄is dextera reſidẽs nõ proteget. putãdū tn̄ ẽ illos paucos

in quibus ⁊ celum nouū ⁊ terram nouā bonus artifex conſtitue
rat vt opus dierū in ſe innouatum in orbem terrarū diffunderēt
imaginē omnium fidelium tenuiſſe. Quod ſi diligētes ſe tam ſol
licite a periculo liberat odientes quoqꝫ accurate ſupplicio dabit.
At vero cū euangeliſta dixerit ¶Petrū hoc in loco gladiū nō modo
eduxiſſe verū etiā ſeruum pontificis pcuſſiſſe eiqꝫ dexteram ampu
taſſe auriculā ⁊ id nō vacare a myſterio credamus Benignitati
vr̄e graue nō accedat patres ſi pauca ex multis excerpſero. ¶Pre-
ſertim cū ipſe dn̄s ¶Petro dixerit quaſi increpando in alio euange
lio Qui gladio ferit propriā. ſ. querens vindictā gladio perit quo
diſpoſitiōi diuine rebellis fuit. An putas nō poſſum rogare patrē
⁊ exhibebit mihi plus ꝙ duodecim legiones angeloꝝ ¶Poſſum
vtiqꝫ ſed nō debeo reluctari diuine volūtati cōiqꝫ vtilitati ꝯtraire
vbi officium boni paſtoris ſuſceptū complere debeo caritate pfe-
cta cuius eſt animā pro ouiū vita dare. Et in iſto euāgelio etiam
Mitte gladiū tuū in vaginā Calicē quē dedit mihi pater nō vis
vt bibā illum. Ex qbus verbis multi tum hereticoꝝ. tū tyrānoꝝ
diuerſa ſub palio bonitatis ꝯtra huius prime ſedis ptātem in me
diū adduxere que facile principiis ac fine cognitis ruere poſſunt.
Non enim vt aiūt ii carnalia ſunt arma nr̄a hoc dicit Apoſtolus
Ideo cū effugere pericula nō poſſumꝰ māſuetiꝰ nobis loquendū
extare vel patiēter tolerandū eſſe aſſerunt. cū multo melius ſit iu
ſto iudici rōnem reddendā relinquere ꝙ pietatis cauſa nr̄i ſangui
nis exqrere vltionem. Fateor enim hoc verū eſſe cū ſanguinis nr̄i
vindictā requirimus. quoniā contra dn̄icum preceptū eſſe repitur
Nam ſi alterius euangelii verba ¶Petri ad xp̄m ne paſſionē ſubi
ret huic eductioni gladii adiuuxerimus. Quibꝰ dixit ¶Propitius
eſto tibi dn̄e ne fiat tibi hoc. Et reſponſionis uerba voluere nobi
ſcū curabimꝰ dicentis. Vade retro ſathana ſcandalū mihi qa nō
ſapis ea que dei ſunt ſed que hōim. Clariſſime intelligemus dn̄m
nō vſum ptātis etiam in vtroqꝫ gladio redarguiſſe ſed abuſum
prohibuiſſe. Quod etiā roboratur ex verbis dn̄i ad ¶Pilatū dicen
tis: Non haberes in me ptātem vllā niſi deſuper tibi datū eſſet.
ptātem enim hic datā ¶Pilato dicit. qa conſilio patris nullo mo-
do in paſſione reluctatus eſt. Et abuſus quippe eſt qn̄ ¶Petrus
ſuiqꝫ ſucceſſores canonice intrantes gladium educunt in paſſione
proprii deſiderii contra cōe bonum ⁊ diuini conſilii diſpoſitōnem.
Sed contra cōe bonum erat ac diuini conſilii diſpoſitionē qd xp̄s
nō pateretur prout ex premiſſis ſatis colligere potuimus. Ergo vt
ſuum ⁊ nō Chriſti reponeret gladium merito admonendus vene

rat· Bona intentio: ſed malus finis· Bona intentione Elias cupiebat mortem ſacerdotibꝰ idolorum · Bona intentione Saulus perſequebatur eccleſiam dei: quia vterqꝫ zelo paternarum legum· Sed non in turbine· non in ira· non in igne· non in furore dominus: ſed in aura tenui· in mente vtiqꝫ pacifica ⁊ humili in qua diuina reſidet voluntas· Illo dicente ſuper quem requieſcam: niſi ſuper humilem ⁊ trementem ſermones meos · Unde etiam dominus ipſe diſcipulos arguit cum ignem de celo imprecari vellent: dicens· Neſcitis cuius ſpiritus ſitis· Dei enim perfecta ſunt opera: ⁊ omnes vie eius iudicia: Ideo multa poſſumus in ſuſcepta poteſtate que fine nõ cognito moderari debemus · Quamobrẽ cum miniſtri diabolice poteſtatis Jeſum contumeliis affectum ligatum ad Annum primo tanq̄ ad artificem inſidiarum: pacteqꝫ pecunie proditori ducerent· Petrus quaſi emendatus vt inſtructior fieret: ac vt videret finem ſequebatur a longe· finem expectabat Petrus neſcius vt reſurgeret · Et proditor ſciens vt laqueo ſe ſuſpenderet· Mira res Magiſter et dominus ac dei filius voce patris de celo clarificatus: qui paulo ante Lazarum a morte ſuſcitauerat· qui aquam in vinum conuerterat· qui ceci nati oculos aperuerat: ⁊ cetera huiuſmodi q̄plurima fecerat· Qui viam veritatis ⁊ vite in primo homine perditam inuenerat· ac benefaciendo per vniuerſam Judeam ⁊ ſanando que ventura erant tam ſuper Synagogam pro eius preuaricatione quam ſuper ſe pro ſalute multorum predixerat· A diſcipulis deſeritur fugientibus · De quibus Dauid · Omnes amici mei dereliquerunt me ⁊ ego relictus ſum ſolus· Solus propter me derelictus es domine inter impios crudeliſſimoſqꝫ ac rabidos canes· Pro quibus Propheta· Circundederunt me canes multi: conſilium malignantium obſedit me· Heu mihi peccatori: qui quotiens tibi pulſanti ad oſtium cordis mei non aperui· Te ſolum peccatis meis circundatum ab extra reliqui · Uerum a Petro etiam qui tanta de ſe tibi pollicitus erat Ancille vnius hoſtiarie voce perterritus negaris pie domine· Sed negaris domine a Petro qui Cephas a te in terris conſtitutus erat: vt qui te negando in ſe ruens minor omnibus factus erat · Ad tuum intuitum in te fortior ceteris per veram humi-

litatem reſurgens amare flendo maior omnibus ⁊ ſupra omnes
⁊ pro omnibus inter te ⁊ eccleſiam in qua non eſt ruga neqꝫ ma
cula: tuo precioſiſſimo ſanguine hac die acquiſitaꝫ poſitus eſſet vt
in poteſtate clauium ſibi tradita: ⁊ curã ouium tui ouilis cõmiſſa
in te viuens ⁊ non in ſe qnaſi in terris deus conſpicuus formam
haberet diſcipline· quam ceteris preſtare non in pecuniarum que
ſtu· non in pompa· non in luxu· non in gloria inani huius ſeculi·
nec in laſciuientis corporis mollitie: ſed in lucro animaꝝ tam ma
gno pretio hodie emptaruꝫ· De quo Apoſtolus Empti enim eſtis
pretio magno glorificate ⁊ portate deum in corpore veſtro· Et pro
pterea ipſe tãto habitatore dignus effectus tua gratia, clamabat
Viuo iam ſempiterna· ſ· vita ſed non ego· Viuit vero in me Chri
ſtus· ſic o Chriſte etiã in me vt hac vita ſemper viuas ſu..me ex
opto· quem nunc predico· quem deſidero· quem tota mente concu
piſco vltra quem nihil ſcire confeſſus ſum · Miſer Judas quia a
ſupremo culmine apoſtolatus cecidit quando tringinta argente
os huic vite prepoſuit· Heu ꝙ multi domine noſtris etiam tem
poribus tua venalia facientes a ſupremo culmine corruunt · Sꝫ
miſerior Anne ⁊ Cayphe ſummorum pontificum iniquitas : qui
queſtui ⁊ non profectui de ſubiecta plebe inhiantes tam vili pre
tio ⁊ ſanctum ſanctorum appretiati ſunt vt ceſſaret illoruꝫ vnctio
⁊ effectus correſponderet figure ac oſtenderet quia ex patre dia
bolo eſſent cuius opera faciebant· De quibꝰ bene Eſaias prophe
tauit· Expectaui vt facerent iudicium ⁊ fecerunt iniquitatem pro
qua certe iuſto tuo iudicio factum eſt: vt vineam populi tui quaꝫ
nimis auare ⁊ ſitibunde quotidie non ſeruato legis: nec nature or
dine: nec dignitatis decore vindemiabant· perderent ⁊ eterni ſup
plicij cruciatus ſubirent· Sed miſerrima magis ac magis ſcriba
rum inflata doctrina ⁊ Phariſeorum ſimulata Religio ⁊ ſacerdo
tum leuitarumqꝫ luxurioſa rabies in qua legis diuine ſana doctri
na ⁊ ſalute propria reiectis· In cathedra peſtilentie ⁊ impietatis
ſedere reperti ſunt quando impietati ac iniuſtitie ſuorum ponti
ficũ adherentes tuam hereditatem aſſequi ſperantes quaſi te in
terempto dum nõ eſſet qui iuſtitie fructus a populo quereret· ne
glecta iuſtitia· populi poſſeſſio· tota ipſorum fieret ad illorum per
tinens lucrum· ⁊ Pro conſilio illud Hieremie dixerunt · Compre
hendamus virum iuſtũ quia inutilis eſt nobis et ꝯtrariꝰ opibus

noſtris·promittit ſcientiam dei ſe habere ⁊ filium dei ſe nominat
vt ſciamus reuerentiam illius·probemus patientiam eius·morte
turpiſſima condemnemus eum·O ſcelus O prauum conſilium be
ne de nobis locutus eſt Oſeas dicens Ego erudiui eos ⁊ confor-
taui brachia eorum ⁊ ipſi cogitauerunt in me malitiã·reuerſi ſunt
vt eſſent abſq͡ʒ iugo ⁊ facti ſunt quaſi arcus doloſus· in quo ex-
probantes ⁊ cõſpuentes in faciem tuam domine decoram nimis
in quam deſiderant angeli conſpicere·¶Percuſſerunt maxillam tu
am ⁊ ſaturati ſunt penis tuis quando te mitiſſimum agnum diu
⁊ crudeliſſime dilaniatum·flagellatum·conſputum·deriſum· ve-
latũ· arundine percuſſuʒ·⁊ ſpinea corona coronatũ vſq͡ʒ ad cerebri
intima·⁊ ab Herode deluſum·a ¶Pilato miſeris ipſis iudeis accla
mantibꝰ Crucifige Crucifige· ⁊ vt Barrabã latronem dimitteret
⁊ te Jeſum innocentiſſimum morti traderet ad crucifigendum ſu
ſceperunt·Heu me miſerum ⁊ indignum ſpeculatorem in tua ec-
cleſia: quia in tantorum vnguentorum odore ⁊ virtute hactenus
nimis negligenter ambulaui· Bene in te Eſaias pro hac die lo-
quebatur dicens Non ſum contumax nec contradico·corpus me-
um dedi percutientibus·⁊ genas meas vellẽtibus· faciem meam
non auerti ab increpantibus ⁊ conſpuentibꝰ in me·Jdeo ruit Je
ruſalem ⁊ Judas concidit quia lingua eorum contra dominum·
Nec his contenta malis Judaica impietas o ¶Patres opt· vt ad
vos mea reuertetur oratio que ad finem properat ⁊ feſtinat·inter
iniquos in Caluarijs cruci affixerunt vt impleretur ſcriptura que
dicit Jnter iniquos deputatus eſt·Et alibi·foderunt manus me
as ⁊ pedes meos· dinumerauerunt omnia oſſa mea·i· dinumera
bilia fecerunt·Jp ſi vero conſiderauerunt ⁊ inſpexerunt in me·di-
uiſerunt ſibi veſtimenta mea ⁊ ſuper veſtem meam miſerunt ſor
tes·Ex quibus omnibus premiſſis colligere poſſumus quam ma
ximum ſit obedientie bonum ⁊ non minus quantum inobedien-
tie malum·Nam per inobedientiam primi hominis vt diximus
perierat mundus·⁊ per obedientiam ſecundi hominis Jeſu Chri
ſti ſaluatus eſt mundus ·Jlle inobediens ad lignum vetitum ac
ceſſit: Jſte obediens lignum crucis aſcendit· Jlle accedens rapuit
quod non debebat Jſte aſcendens que non rapuit tunc exolue-
bat·Cuius ſolutionis magnitudinem ¶Propheta pro Chriſti hu
manitate exprimere videtur voce ingenti clamans Saluum me

fac deus quoniam intrauerunt aque vſque ad animã meam· Cu-
ius etiam ſolutionis grauitatem pre ſe tulit ſacerdotum aliorũqꝫ
incomparabilis crudelitas quando conuitiati ſunt ei quando pro
eſca dederunt fel ⁊ in ſiti ſuo potauerunt eum aceto iſopo circum-
ponentes· Et cuius deniqꝫ ſolutionis Caritatem virtutem ⁊ ope-
rationem ſuſcepimus: quãdo patrem pro trucidarijs carnificibus
orauit· quando eidem ſpiritum ſuum id eſt eccleſie ſue vnitatem
cõmendatum reliquit· quando omnium profectum ⁊ ſalutem ſe ſi
tire clamauit· ⁊ quãdo etiam latroni in typum electorum omni-
um dixit Hodie mecum eris in paradiſo· O mirum mirandumqꝫ
latro ſuſcipitur: ⁊ vinea electa Sabaoth reprobatur· latro exaudi
tur ⁊ ſynagoga reiicitur· latro in paradiſo de ſua confeſſione coro
natur ⁊ ſacerdotium Iudeorum ſua pertinatia dignitate ac pote
ſtate priuatur· ⁊ latro deniqꝫ in eccleſia magna gentium diues ⁊
laude dignus efficitur: ⁊ templum ⁊ ciuitas ⁊ gloria iudeorum ⁊
libatio deſtruitur ⁊ vltime perditioni datur Iohel dicente: Inte-
rijt de domo dei noſtri ſacrificium ⁊ libatio· Et merito quidem:
quoniam proſpera hec ſacratiſſima die Chriſto in contrarium ce-
dunt: vtilia pernitiem operantur· quandoquidem plus Chriſtus
domeſticis ꝙ inimici iaculis leditur· plus proprio ꝙ hoſtili enſe
perimitur· plus ſynagoge ꝙ externo gladio vulneratur· Nã quan
do ſynagoga de abnegatione ſuaqꝫ mala actione mortis ſenten-
tiam incidit· tunc Centurio dicens Uere filius dei erat iſte viam
vite adinuenit· imaginem omnium gentium in ſe prefigurans·
Uerum ⁊ ſol radios ſuos ſubtraxit ſubduxitqꝫ· terra tremuit· ma
re concuſſum eſt· velum templi ſciſſum eſt· multa corpora ſancto
rum reſurrexerũt· ⁊ deniqꝫ omnis creatura hodie ſuum cognouit
auctorem· ſola miſera iudeorum obſtinatio in ſuo permanſit erro
re ſecum adhuc portans improperium ⁊ miſeriã vſqꝫ quo veniat
plenitudo gentium ⁊ conſumetur iniquitas· pro qua abolenda in
cruce exaltatus Jeſus noſter voce magna clamauit Conſumatũ
eſt· Conſumata vtiqꝫ hodie eſt natura· conſumata ſcriptura· con-
ſumata figura· conſumata pena· conſumata culpa· conſumata de
niqꝫ principis tenebrarum potentia· cõſumata victoria· In qua qdẽ
dem victoria Patres Clariſſimi omnium ſanctorum victoria in
Chriſto conſumata· confirmata· ſublimataqꝫ fuit vſqꝫ ad ſeculi
conſumationem vt ſit laus eius in eccleſia ſanctorum ⁊ ſit deus
omnia in omnibus pro qua ipſe dixerat: Ecce vobiſcum ſum

omnibus diebus.i.in vobis ⁊ pro vobis pugnans vſq3 ad conſu-
mationem ſeculi.Et alibi nõ vos eſtis qui loquimini ſed ſpiritus
patris veſtri qui loquitur in vobis Cuius etiam ſpiritus operatio
nem a nobis obſeruandam ⁊ formã in ſe oſtẽdit dicens Nõ poſ-
ſum a me facere quicq̃3. ſed ſicut mandatum dedit mihi pater ſic
facio.quaſi diceret ſecundum legem mihi a patre traditã omnia
mihi diſponenda ſunt.quanto magis a legis miniſtris id faciun
dum extat:quia lex ſpiritalis eſt.¶Pro cuius conſideratione digne
aſſequenda ſic Dauid fortis orabat Reuela domine oculos meos
⁊ conſiderabo mirabilia de lege tua.O q̃3 maxima mirabilia hu-
ius legis tue domine extant: cuius legis ſpiritu vi ⁊ virtute vica-
rius Chriſti in terris vt illius miniſter mundo dominatur quẽ
ſpiritum hodie patri in cruce ideo cõmendauit vt ipſius ſpiritus
adminiſtratores in exequendis ſemper cum Chriſto dicerẽt Mea
voluntas nõ eſt mea ſed eius qui miſit me patris ad oues paſcue
ſue regendas veraq3 charitate paſcendas. Cum nullus ſummorꝝ
pontificum dicere poſſit in his aliquid ad eum ſpectare aut perti
nere niſi qd̃ a ¶Propheta cantatur Exaltationes dei in guttur eo
rum. In gutture dixit:quia ſicut in materiali corpore noſtro a ca-
pite per guttur nutrimentum ⁊ vita deſcendit. ſic a capite noſtro
Chriſto per vicarium ſuum vita ⁊ nutrimentum animarũ totius
corporis ſui myſtici eccleſie deſcendit.Et ſicut in materiali corpo-
re ſi plus fluxerit nutrimenti in vno membro q̃3 decens ſit turpe
fit ⁊ pernitioſum toto corpori:ſic ⁊ corpori myſtico Chriſti turpiſ-
ſimũ ⁊ pernitioſiſſimũ accedit ſi non ſeruato ordine capacitatis ⁊
officij membrorꝝ in iuſtitia.doctrina.religione virtute. ⁊ experien
tia plus dignitatis.ſubſtantie.honoris ⁊ preeminentie alicui da-
tur q̃3 decens ſit.In qua certe ordinis peruerſione cathedra peſti
lentie exaltatur.pes ſuperbie firmatur.⁊ manus peccatoris robo
ratur.A quibus ſe deſuper liberari ¶Propheta pro iuſtorum eccle
ſia precatur dicens Non veniat mihi pes.i.affectus ſupbie.⁊ ma
nus.i.operatio peccatoris nõ moueat me.ſ.a via immaculata. Et
hoc quia ibi ceciderũt omnes tam angeli q̃3 homines qui operan
tur iniquitatem.Sed confuſi ſunt nec potuerunt ſtare hodie q̃n
dominus fortis ⁊ potẽs Chriſtus noſter ⁊ Rex glorie talium im
piorum ſuperbiam ⁊ ignorantiũ portas ⁊ operatiões iniquas ſua
virtute ac celeſtis doctrine ſplendore in qua nihil fucatum. nihil
falſum.nihil leue aut turpe:aut ambitioſum reperitur confregit.
⁊ proſtrauit.Et hinc eſt qd̃ ab ipſo ¶Propheta Beat9 vir ille can
tatur qui non abijt in conſilio impiorum ⁊ in via peccatorum nõ

ſtetit ⁊ in cathedra peſtilentie non ſedit. Non enim poteſt huma
na natura maius aliquid ꝙ ipſa cõcipere poſſit de deo dicere aut
ſentire. noſtro enim proprio modo ⁊ intelligimus ⁊ loquimur ex
his que in nobis ſunt quaſi per exempla maiora hoc eſt diuina in
telligentes. ſicut qui in minima carta celeſtem circulum deſcribũt
neſcientes a ſcientia dei ſciẽtiam nr̃am tãtũ ſuperari: quantũ in
creata natura creatam excedit. ⁊ ſicut rationalium creaturarum
vltima eſt homo ſic ⁊ cognitio ſua infima erat. Cum neminem la
teat infinitam atqꝫ incomprehenſibilem dei ſcientiam eſſe cuius
cognitionem ⁊ ſpiritum intelligentie per doctrinam Chriſti acce
pimus in apoſtolis: quorum ſenſum ad intelligendas ſcripturas
non prius in illis aperuit ꝙ omnia que de ipſo ſcripta erant etiã
in ipſo impleta eſſent: hoc eſt qđ caput cum pedibus ⁊ inteſtinis
veri agni vorarent. id eſt eum deum verum ⁊ hominem verũ eſſe
crederent. ⁊ quecunqꝫ de eo ſcripta ſunt digne ⁊ fideliter ſuſcipe-
rent. Nec minus de virgine natũ ⁊ circumciſum ⁊ veraciter paſ-
ſum ⁊ die tertia reſurrexiſſe ⁊ reliqua omnia que de ipſo ſcripta
ſunt indubitanter crederent. ⁊ hoc eſt inteſtina vorare occulta ſci
licet credere que inter diuinitatem ⁊ humanitatem aſſerũtur. De
quibus ꝓpheta Incerta ⁊ occulta ſapientie tue manifeſtaſti
mihi. Cuius ſapientie promulgatio in platea collis caluariarũ ho
die facta fuit ⁊ ſcripture perfectio quando vnus militum lancea
latus eius aperuit Job dicentis Confinxit me ⁊ poſuit me quaſi
ſignum. circumdedit me quaſi gigãs ⁊ vulnerauit lumbos meos
occidit me vulnere: ⁊ vulnere lancee ſuper vulnꝰ clauorum a quo
continuo exiuit ſanguis ⁊ aqua. vt ſanguis ad precium ⁊ aqua ad
lauacrum fieret. De quo ꝓpheta. flumina aque viuentis egre
dientur de corpore ipſius. Impleta fuit ſcriptura hodie Hieremie
quando traditus fuit ſepulture qua dicitur ꝓ Poſuerunt lapides
ſuper me: concluſit vias meas lapidibus quadris. Impleta fuit
etiam ſcriptura hodie Oſee quando in propria virtute deſcendit
ad inferos ⁊ inde captiuas animas educens precio ſui ſanguinis
emptas tertia die cũ gloria reſurrexit a mortuis In qua ſcribitur:
Ego vadam ⁊ capiam ⁊ tollam ⁊ non eſt qui eruat. Vidẽs reuer-
tar ad locum meum. Videns reuerſus eſt ad locum corporis ſui
patres. et caro eius non vidit corruptionem. Et videns reuer-
ſus eſt quia ipſe eſt formoſus in ſtola ſua gradiens in multitudi
nem virtutis ſue. De qua ſcribitur. Et virtus de illo exibat ⁊ ſana
bat omnes. In qua quidem virtute recte iam dicere poteſt. Tor-
cular veri ſacrificii immaculate eccleſie ⁊ veritatis eterne calcaui

ſolus ⁊ de gentibus non eſt vir mecum. Ueruntamen qui virum
non habuit. ꝑ. op. in tam duro torculari calcando: mulierem for-
tem: virginem matrem non labilem: non caducam vt primam ſe
cum aſſumpſit vt haberet adiutorem ſibi ſimilem: in quo adiuto-
rio ſic nobis dominus ſub arbore mire amaritudinis per effuſio
nem ſui precioſiſſimi ſanguinis ſuſcitauit qđ anima Marie que
plus in amato q̃ in animato fixa erat. Ita dolore inexplicabili
tranſfixa fuit: vt vere in ea Prophetia completa fuerit Symeo-
nis dicẽtis. Tuam ipſius gladius pertranſibit animam. Tui ipſi
us inq̃ o Maria animam non corpus gladius in diuerſa ſecando
pertranſibit. Ut dolores quos in filii partu euaſiſti in diuerſorio:
in crucem filii tranſformata copioſiſſime ſuſciperes et haberes in
tanto pondere ⁊ menſura: quantum decens erat partui tantorum
filiorum Eue quos vite gratie plene vt viatrix paſſioni filii dile-
cti compatiendo ⁊ quopando parturiſti. De quo Eſaias. Nunqd
parturiret terra vno die. aut omnis gens viee vna. O duriſſimi
partus cõmutationem. O inenarrabilem tante matris dilectionẽ
ſumme ſupremeqꝫ charitatis effuſionem. in qua nos ꝑditos eter-
no patri reſtitui tã ingenue curauit. De qua Ambroſius. Stabat
iuxta crucem Maria non vt laborem filii tantum conſideraret: ſꝫ
vt ſalutem etiam humani generis expectaret. Ergo ſola ſtabat.
quia corpore ⁊ corde fidelr̃ pietate: cognitione ⁊ cooperatione ſola
aſſiſtebat. vt mater. vt ſola mater. vt vnici filii mater. vt omnium
peccatorum mater. vt impotens ad filium iuuãdum. ⁊ potẽs pro
nobis ad impetrãdũ. vt deniqꝫ triplicato amore ebria naturali ac
quiſito ⁊ gratuito in quo martyrium paſſa eſt ſermonis volunta
tis ⁊ perſeuerantie ſermonis: domino dicente. Ecce filius tuꝰ. De
quo Bernardus. O maria. O amaritudine plena. Uere gladius
iſtius ſermonis fuit diuidens vſqꝫ ad anime ⁊ ſpiritus diuiſionẽ.
O cõmutatio Johannes pro Jeſu. ſeruus pro domino diſcipulus
pro Magiſtro. filius zebedei pro filio dei. purus homo pro deo ve
ro. voluntatis quia ſemper ad mortem ſubeundam parata fuit.
Canonis cum Propheta. Uolũtarie ſacrificabo tibi domine quo
niam bonum eſt. Perſeuerantie vero quia q̃diu in mundo fuit
paſſionis filii dilectiſſimi memoria faſciculus mire amariſſime ſi
bi extitit. In quo pro nobis immaculati cordis ſui holocauſtũ deo
patri offerre continue non ceſſabat. nec adhuc vtiqꝫ ceſſat gemiti
bus inenarrabilibus filiuꝫ interpellans pro nobis. Nec tanti be
neficii immemores ingratoſqꝫ dies extrema nos inueniat. Ueruꝫ
enim vero. ꝑ. Reuerendiſſimi quoniam orationis modum exce-

derem:ſi etiam pauca ex multis de quopotione ipſius glorioſe vir
ginis in medium adducere vellem ſi dixerimus nullius diei cele-
britatem huic diei ſanctiſſimo preponendum fore nō mentiemur
Nam vbi maiora conſilia·vbi profundiora myſteria·vbi excelſio-
ra iudicia fuerint non inuenio·In hac die tractatum eſt de origi-
ne dignitateqꝫ humane nature·de eius lapſu·de incarnatiōe filii
dei·de mundi innouatione·de humani generis reſtauratione·de
diaboli expulſione·de ſtatu·dignitate·auctoritate ſacramētis de-
ſponſatione eccleſie·de primatu ſedis apoſtolice·de vſu ⁊ ab vſu
ſedentis in ea·de eternitate regni·de aſſumendis ad regimen tan
ti regni·de Chriſti ſudore et ſanguiue pro illo nobis acquirendo·
de morte per crucem·de inferni ſpoliatione·de ſanctorum libera-
tiōe·⁊ de celeſtis patrie recuperatione·Hodie reuelatum eſt conſi
lium quo mors occideretur·quo originale peccatū tolleretur·quo
vita redderetur ⁊ homo de diaboli ſeruitute liberatus·et a deo in
filium adoptionis ſuſceptus in antiquā patriam reduceretur·Ho
die homo creatus eſt·hodie lapſus eſt·hodie Chriſtus paſſus eſt
hodie verbum caro factum eſt·Quod quidem niſi factum fuiſſet
nunq̄ naſceretur·nunq̄ pateret·nunq̄ reſurgeret·nunq̄ infernū
ſpoliaret·nunq̄ Celos aſcenderet·nunq̄ ſpiritūſanctum Apoſto-
lis mitteret·in quo baptizati ſumus·in quo ⁊ per quem fit remiſ-
ſio peccatorum·In quo ⁊ per quem in tantorum bonorum copia
Chriſti ſanguine ⁊ ſanctorum acquiſita impinguati ⁊ dilatati·in
quo ⁊ per quem in ſupremo culmine poteſtatis ⁊ dignitatis ideo
poſiti ſumus:vt officium veri paſtoris in dominici ouilis cura cū
ipſo ſummo ⁊ vero paſtore Jeſu Chriſto complere omni opera ⁊
ſtudio curemus ne tanti beneficii gratia indigni inueniamur·
Quod fiet·P·B·ſi profectum de plebe nobis cōmiſſa vt diximus
perquiremus ⁊ in lege ac paſſione ipſius meditabimur die ac no
cte·Ac etiam diligētius vehementiuſqꝫ ſolito perditas oues Pa
triarchalium eccleſiarum ⁊ aliarum que prob nefas negligentia
⁊ ignorantia Prelatorum ad manus infidelium turpiſſime per-
uenerūt recuperare ac proprio ſanguine in crucis victoria ⁊ trium
pho prout modo Chiſtianiſſimi Hyſpaniarum Reges fecerunt·
vnitati eccleſie reddere curabimꝰ ne negligentie ingratitudiniſqꝫ
reos nos diuina inueniat vltio:eternoqꝫ igni cruciandos tradat·
Quia Chriſtus iudex viuorum ⁊ mortuorū ille eſt qui eterno pa-
tri dixerat·Quos dediſti mihi non perdidi ex eis quemq̄·Quaſi
diceret:Si ergo qui dominus ſum neminem ex mihi cōmiſſis per
dere curaui·Quid ſi ſeruus aut miniſter cui cura vniuerſalis aut

particularis eccleſie cõmiſſa fuit perdiderit· aut perditas aliorum negliglentia recuperare neglexerit· Juxta illud· Non veni niſi ad oues que perierant· ſ· negligentia aliorum· Profecto ſanguis iporum potenter de manu ſua requiretur : quandoquidem potentes potenter tormenta patientur· Uerum quia non ſumus ſufficientes a nobis quaſi a nobis· Sed ſufficientia noſtra cum Apoſtolo a deo eſt ne pereamus de via iuſta· Ad ſignum victorie ſalutis et glorie noſtre iterum conuerſi per aſſenſum purpureum media caritate conſtratum illuc gradientes· vbi totus homo noſter ſanus factus eſt· ne deterius quid nobis contingat improperium ⁊ miſeriam impotentie· ignorantie· calamitatiſqꝫ noſtre nobiſcum portantes humiliter proſtrati intueamur vulnera pendentis· ſanguinem morientis· pretium redimentis· cicatrices reſurgentis· et proprius accedentes aduertamus quomodo caput habet inclinatū ad oſculandum· Latus apertum ad amandum· Brachia porrecta ⁊ extenta ad amplexandum· Pedes fixos ad expectandū· Et deniqꝫ totum corpus expoſitum ad redimendum· ad illuminandū ad tradendum ad bonum· ⁊ ſine fine bonum· Et hec quanta ſint in cordis noſtri amaritudine doloreqꝫ conſiderantes: ac ſibi cõmori ⁊ conſepeliri ſumme cupientes· Rogemus illius miſericordiam bonitatem ⁊ virtutem vt ſe totus ille noſtro figatur corde· qui pro nobis totus pependit in cruce vt inde de theſauro cordis ſui diuites: ⁊ gloria reſurrectionis in regno celeſti participes ⁊ coheredes fieri ſua gratia mereamur· Quod nobis preſtare dignetur ipſe qui cum patre ⁊ ſpũſancto viuit ⁊ regnat deus per omnia ſecula ſeculorum Amen· Dixi·

Hain 15.457

13.69

Orat
tor the
Marie
xpianiſ
ctor hi

genij
ferre po
⁊ admi
diuina
to ſi q
dorē. d
⁊ erecti
eñ pſe
de qua
cidi vir
nitã ⁊ i
teris fa
induct
meris n
ficile in
⁊ docto
cor hoĩe
qppe de
pne felic
luero vt
q ad diu
tiores.
ſupplican
guas inf
cui maie